Magiczny Kraków

Trwa 20. Festiwal Misteria Paschalia

2023-04-10

Trwa jubileuszowa edycja festiwalu muzyki dawnej, który od niemal dwóch dekad towarzyszy obchodom Wielkiego Tygodnia i Wielkanocy w Krakowie – Misteria Paschalia. Jakie utwory i jakich artystów usłyszymy w tym roku?

Festiwal Misteria Paschalia to jeden z najważniejszych festiwali muzyki dawnej w Europie, od 2004 roku organizowany przez KBF w okresie Wielkiego Tygodnia. W programie, nawiązującym do chrześcijańskich źródeł europejskiej duchowości, obok najwybitniejszych dzieł dawnych mistrzów znajdujemy zapomniane kompozycje stanowiące ważne świadectwo wykonawczych i kompozytorskich tradycji epoki.

Tegoroczny festiwal rozszerzył swoje ramy, potrwa do 16 kwietnia, kiedy to świętować Wielkanoc będą Kościoły wschodnie. Wystąpi wówczas Ensemble Irini z Lilą Hajosi, prezentując „Motety" Heinricha Isaaca oraz pieśni liturgiczne Gruzji XV–XVI wieku, łączące muzykę Wschodu i Zachodu. W programie towarzyszącym znajdziemy muzyczne spacery i wykłady.

Ostatnie bilety na koncerty dostępne są jeszcze na stronie **KBF: Bilety**.

Misteria Paschalia pozwalają nam nie tylko słuchać muzyki w wykonaniu najlepszych europejskich artystów i odkrywać nieznane utwory, ale też wprowadzają nas w gąszcz fenomenów i kontekstów – kulturowych, historycznych, stylistycznych – których poznawanie może być równie intrygujące, jak samo doświadczenie uczestniczenia w koncertach. Poniżej kilka spośród nich.

Le Poème Harmonique: STABAT MATER

XVIII-wieczni podróżnicy pisali, że nie ma na świecie miasta, w którym krzyki sprzedawców ulicznych byłyby równie ostre i przeszywające, jak w Neapolu. Zagłuszały podobno nawet tamtejszy zgiełk, który i tak nie miał sobie równych na całym kontynencie. Ulice były w nieustannym ruchu, strumieniami ciągnęli nie tylko piesi, ale i nieskończona liczba powozów. Musimy sobie wyobrazić tę atmosferę, jeśli chcemy zrozumieć, jak mogło wyglądać pierwsze wykonanie Stabat Mater Pergolesiego. Wśród gwarnego tłumu wąskimi ulicami szła procesja, w której brali też udział muzycy – w tym najprawdopodobniej dwa chóry. Jeden, chłopięcy, śpiewał muzykę Pergolesiego, drugi, męski, proste polifoniczne śpiewy. Profesjonalni instrumentaliści grali muzykę skomponowaną i wybraną na tę okazję, a jednocześnie ludowi muzycy wykonywali rytualne tańce – pośród nich słynną, mającą odpędzać demony tarantellę.

Cohaere Ensemble: LAMENTACJE FRANCUSKIE

Wolter w swoim Wieku Ludwika XIV twierdził, że specyfika muzyki francuskiej sprawia, iż podobać się może ona jedynie Francuzom. Tym, co tak ją wyróżniało, zwłaszcza na tle muzyki włoskiej, był charakter recytatywu. Włosi, słuchając opery francuskiej, często nie byli w stanie zauważyć, gdzie kończy się recytatyw, a zaczyna aria, ponieważ ten pierwszy zdawał im się zbyt melodyjny i zdobny.

Jednak to właśnie ten śpiewny i ornamentowany recytatyw pozostaje najpiękniejszym i najbardziej oryginalnym dziedzictwem barokowej francuskiej muzyki wokalnej. Jedne z najdoskonalszych jego przykładów nie pochodzą wcale z opery, ale z Leçons de ténèbres Marca-Antoine'a Charpentiera, który zdołał wykorzystać bogactwo nieskończonej skali jego ekspresyjnych możliwości.

Ensemble Correspondances: MEMBRA JESU NOSTRI

Muzyka luterańska nigdy purytańsko nie zamykała się na zewnętrzne wpływy. Niektórzy chcieli, by tak było – świadczą o tym choćby liczne historie sporów kompozytorów z radami miejskimi – ale nigdy nie osiągnęli swoich celów. Kolejne pokolenia luterańskich twórców śledziły nieustannie zachodzące za granicą, przede wszystkim we Włoszech i we Francji, zmiany, by adaptować je do własnej twórczości. Nie inaczej było z żyjącym u wybrzeży Bałtyku Buxtehudem. Z jego północnej perspektywy Italia musiała wydawać się szczególnie odległą krainą, ale odpisy i druki partytur krążyły po całej Europie, niosąc włoską muzykę we wszystkie jej zakątki. W Membra Jesu nostri te inspiracje są wyraźnie słyszalne – zwłaszcza w pełnych słodyczy i wyrazu melodiach, łagodnych harmoniach i klarownej fakturze.

Cappella Mediterranea: IL DILUVIO UNIVERSALE

Il diluvio universale to – jak wiele najbardziej niezwykłych dzieł – utwór o dwuznacznej tożsamości. Libretto Vincenza Giattiniego było bardzo na owe czasy nowatorskie (mówimy o okolicach roku 1682), zwięzłe i rezygnujące z postaci charakterystycznego dla ówczesnych oratoriów narratora – stąd do utworu sakralnego wkradła się dynamika zupełnie operowa. Podkreśla to jeszcze barwna muzyka Michelangela Falvettiego, który w recytatywach, ariach, chórach i fragmentach instrumentalnych różnicuje, jak tylko może, nastroje, faktury i rytmy, by plastycznie oddać przebieg dynamicznej akcji. Niekiedy sięga nawet po akcenty ludowe: jak w arii Śmierci utrzymanej w formie tarantelli. Jest to w historii włoskiego oratorium dzieło zupełnie bezprecedensowe w swoim bogactwie i różnorodności zastosowanych środków.

Ensemble Correspondances: NA DWORZE LUDWIKA XIII

Przez ponad sto lat, od czasów ostatnich Walezjuszy do pierwszych lat panowania Ludwika XIV, air de cour był emblematycznym gatunkiem świeckiej muzyki francuskiej. Narodził się z zespolenia dwóch sprzecznych żywiołów. W kręgu ludzi światowych, wykształconych i uczonych powstała idea połączenia lokalnych wzorów pieśni ludowej i włoskiej villanelli z bardziej kunsztowną poezją i językiem muzycznym. W odróżnieniu od skomplikowanych form polifonicznych air de cour miał zachowywać prostą zwrotkową formę i muzyczną fakturę pozwalającą na łatwe zrozumienie tekstu. Ta subtelna miniatura, zdolna wyrazić najdelikatniejsze uczucia, jest najpiękniejszym i najtrwalszym wytworem kultury salonowej XVII wieku.

Les Talens Lyriques: MOZART I PRZYJACIELE

Christophe Rousset od dawna już zgłębia świat kompozytorów z otoczenia Mozarta. Nikt inny nie zrobił tyle dla odkrycia na nowo oper Salieriego czy Martína y Solera. Dlatego nie dziwi, że właśnie on podjął się skonstruowania programu koncertowego, w którym ukaże całą konstelację muzyków

działających w Wiedniu w latach 80. XVIII wieku. Rousset chce przeprowadzić swojego rodzaju muzyczny dowód i pokazać, jak ich twórczość wpływała na styl wielkiego Wolfganga Amadeusza. On potrafił bowiem czerpać z gotowych pomysłów, nie kopiując ich; wchłaniając i przetwarzając to, co najlepsze u innych, tworzył rzeczy nowe i własne – jednocześnie zadłużone u kolegów i zupełnie oryginalne, odmienione.

Ensemble Irini: LE PRINTEMPS SACRÉ

Ensemble Irini w bardzo symbolicznym programie połączył fragmenty gruzińskiej liturgii prawosławnej z utworami Heinricha Isaaca. Kompozytor ten, mimo że został doceniony przez historię dość wcześnie, nigdy ostatecznie nie zdobył uznania, na jakie zasługuje. Zwykle wymienia się go pośród innych szacownych mistrzów renesansowej polifonii, ale raczej rzadko mówi się o nim jako o jednym z najważniejszych kompozytorów w dziejach – a takim bez wątpienia jest. Niezwykła lekkość, z jaką pisał najbardziej skomplikowane i do dziś brzmiące zaskakująco polifoniczne tekstury, odważne harmoniczne rozwiązania, żarliwość melodycznej inwencji – wszystko to pozwala stanąć Isaacowi pośród największych.

Zapraszamy do świętowania jubileuszu festiwalu. Program Misteria Paschalia 2023 dostępny jest na stronie **misteriapaschalia.com.**

Magiczny
Kraków